

meritum

PODATKI
2024

MERITUM

22. WYDANIE

Materiały uzupełniające na stronie:
<https://www.profinfo.pl/materiały-dodatkowe>
będą dostępne do 31 grudnia 2024 r.

Jeżeli w książce nie ma zdrapki
z kodem aktywacyjnym,
prosimy o kontakt
tel. +48 801 044 545

meritum

PODATKI

2024

MERITUM

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

22. WYDANIE

Redaktor merytoryczny:
doradca podatkowy Aleksander Kaźmierski

Wydawca:
Magdalena Stojek-Siwińska

Redaktor prowadzący:
Beata Wawrzyńczak-Jędryka

Opracowanie redakcyjne:
Beata Wawrzyńczak-Jędryka

Projekt okładki i stron tytułowych:
Wojtek Janikowski

Autorzy:

dr hab. Dobroslawa Antonów – rozdziały: I, IV, VII, VIII i IX;
doradca podatkowy Agnieszka Bieńkowska (ABJP Doradztwo Podatkowe Sp. z o.o.) – rozdział V;
prof. dr hab. Tomasz Grzegorzcyk (sędzia SN w st. sp.) – rozdział XIII;
doradca podatkowy Aleksander Kaźmierski – rozdziały: II, III, VI, XI, XIII i XIV;
dr Andrzej Melezini (sędzia WSA w Białymstoku) – rozdział X;
Jarosław Wiśniewski – rozdział II;
dr Dariusz Zalewski (sędzia WSA w Białymstoku) – rozdział XII

© by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2024

ISBN 978-83-8358-376-1

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 728 313 462
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Strona		Numer
9	Wprowadzenie	
11	Wykaz skrótów	
15	Wykaz rozporządzeń	
19	Rozdział I. Zobowiązania podatkowe	
21	1. Podstawa prawna i zakres zastosowania	1
24	2. Zobowiązanie podatkowe – definicja i struktura	4
32	3. Powstawanie zobowiązań podatkowych	18
48	4. Wygasanie zobowiązań podatkowych	29
68	5. Zaległość podatkowa	42
75	6. Ulgi w spłacie zobowiązań podatkowych	50
88	7. Zaniechanie poboru podatku i zwolnienie płatników z obowiązku pobrania podatku ..	58
94	8. Odpowiedzialność za zobowiązania podatkowe	65
126	9. Zabezpieczenie wykonania zobowiązań podatkowych	85
142	10. Nadpłata	91
163	11. Przedawnienie	102
173	12. Dodatkowe zobowiązanie podatkowe	106
177	13. Informacje o schematach podatkowych (MDR – <i>Mandatory Disclosure Rules</i>)	109
199	Rozdział II. Podatek dochodowy od osób fizycznych	
205	1. Zasady ogólne	124
368	2. Opodatkowanie dochodów z (pozarolniczej) działalności gospodarczej	294
435	3. Uproszczone formy opodatkowania dochodów z działalności gospodarczej	361
460	4. Opodatkowanie dochodu z działów specjalnych produkcji rolnej	401
468	5. Opodatkowanie stron umowy leasingu	410
482	6. Opodatkowanie dochodów z pracy najemnej	428
575	7. Opodatkowanie przychodów z działalności wykonywanej osobiście	499
596	8. Opodatkowanie dochodów z kapitałów pieniężnych	530
633	9. Opodatkowanie dochodów z praw majątkowych	606
647	10. Opodatkowanie dochodów z najmu, dzierżawy oraz umów o podobnym charakterze	625
658	11. Opodatkowanie przychodów (dochodów) z odpłatnego zbycia rzeczy i praw majątkowych	643
681	12. Podatek od przychodów z budynków	667 ¹

Strona		Numer
686	13. Opodatkowanie przychodów (dochodów) ze źródeł wspólnych	668
701	14. Opodatkowanie przychodów (dochodów) z innych źródeł	677
721	Rozdział III. Podatek dochodowy od osób prawnych	
725	1. Zasady ogólne	698
863	2. Opodatkowanie dochodów z działalności gospodarczej	805
913	3. Wykorzystanie związku gospodarczego	877
932	4. Opodatkowanie stron umowy leasingu	899
943	5. Opodatkowanie dochodów z tytułu nieodpłatnego korzystania z udostępnionej nieruchomości	909
945	6. Opodatkowanie dochodów z odpłatnego zbycia nieruchomości	912
949	7. Opodatkowanie dochodów generowanych przez prawa własności intelektualnej (IP Box)	923 ¹
954	8. Opodatkowanie dochodów (przychodów) z tytułu udziału w zyskach osób prawnych	924
979	9. Opodatkowanie przychodów ze wspólnego źródła	973
986	10. Opodatkowanie zagranicznej jednostki kontrolowanej	985 ¹
999	11. Podatek od przychodów z budynków	985 ⁹
1004	12. Podatek od dochodów z niezrealizowanych zysków (exit tax)	985 ⁹
1011	13. Opodatkowanie podatkowej grupy kapitałowej	986
1016	14. Opodatkowanie świadczeń fundacji rodzinnej oraz mienia wydanego w związku z rozwiązaniem takiej fundacji	990 ²
1019	Rozdział IV. Podatek od spadków i darowizn	
1020	1. Podstawy prawne	991
1020	2. Podatek od spadków i darowizn a podatek dochodowy od osób fizycznych	993
1021	3. Podatek od spadków i darowizn a podatek od czynności cywilnoprawnych	995
1022	4. Podmiot opodatkowania	998
1026	5. Przedmiot opodatkowania	1009
1029	6. Wyłączenia ustawowe	1017
1030	7. Zwolnienia podatkowe	1019
1048	8. Podstawa opodatkowania	1048
1054	9. Ulga mieszkaniowa	1066
1058	10. Wysokość podatku	1076
1062	11. Obowiązek podatkowy	1092
1066	12. Zobowiązanie podatkowe	1105
1076	13. Obowiązki dłużników	1117
1081	Rozdział V. Podatek od towarów i usług	
1085	1. Zagadnienia ogólne	1119
1086	2. Podatnicy, płatnicy i przedstawiciele podatkowi	1122
1110	3. Zakres opodatkowania	1144
1132	4. Miejsce świadczenia	1171
1152	5. Obowiązek podatkowy	1195
1162	6. Podstawa opodatkowania	1204
1183	7. Stawki i zwolnienia z VAT	1226
1208	8. Wewnątrzwspólnotowa dostawa towarów	1267
1217	9. Wewnątrzwspólnotowe nabycie towarów	1281
1220	10. Magazyn konsygnacyjny i procedura magazynu typu call-off stock	1291
1223	11. Wewnątrzwspólnotowe transakcje trójstronne	1297
1227	12. Eksport towarów	1305
1230	13. Import towarów	1314
1231	14. Sprzedaż towarów na odległość	1315

Strona		Numer
1236	15. Opodatkowanie bonów na towary i usługi	1321
1240	16. Odliczenie podatku naliczonego	1328
1267	17. Ulga na złe długi	1376
1271	18. Rejestracja. Deklaracje i ewidencje. Zapłata podatku	1384
1296	19. Zapłata i zwrot podatku	1429
1305	20. Mechanizm podzielonej płatności	1452
1314	21. Dokumentacja	1461
1330	22. Kasy rejestrujące	1494
1339	23. Procedury szczególne	1509
1363	Rozdział VI. Podatek od nieruchomości	
1364	1. Wprowadzenie	1565
1364	2. Elementy podatku od nieruchomości	1566
1391	3. Obowiązki ciężące na podatnikach podatku od nieruchomości	1590
1405	4. Grunty, budynki i budowle związane z prowadzeniem działalności gospodarczej – specyfika opodatkowania	1597
1421	Rozdział VII. Podatek od czynności cywilnoprawnych	
1422	1. Podstawa prawna	1612
1422	2. Podatek od czynności cywilnoprawnych a podatek od spadków i darowizn i podatek od towarów i usług	1613
1423	3. Przedmiot opodatkowania	1614
1430	4. Wyłączenia ustawowe	1618
1436	5. Zwolnienia przedmiotowe	1623
1443	6. Podmiot opodatkowania	1630
1444	7. Zwolnienia podmiotowe	1631
1445	8. Podstawa opodatkowania	1632
1449	9. Stawki podatkowe	1635 ¹
1453	10. Moment powstania obowiązku podatkowego	1635 ³
1454	11. Zobowiązanie podatkowe	1635 ⁴
1470	12. Właściwość organów podatkowych	1635 ⁸
1477	Rozdział VIII. Oplata skarbową	
1478	1. Zakres przedmiotowy ustawy o opłacie skarbowej	1636
1489	2. Zakres podmiotowy ustawy o opłacie skarbowej	1643
1491	3. Procedura związana z zapłatą i zwrotem opłaty skarbowej	1644
1501	Rozdział IX. Czynności sprawdzające	
1502	1. Podstawa prawna i charakter czynności sprawdzających	1648
1506	2. Organy uprawnione do przeprowadzenia czynności sprawdzających	1654
1507	3. Cel czynności sprawdzających	1655
1509	4. Podmioty, wobec których są przeprowadzane czynności sprawdzające	1659
1510	5. Formy wykonywania czynności sprawdzających	1660
1527	Rozdział X. Kontrola podatnika	
1529	1. Kontrola podatkowa	1674
1563	2. Kontrola celno-skarbowa i inne instrumenty kontrolne przewidziane w ustawie o Krajowej Administracji Skarbowej	1699

Strona	Numer
1619	Rozdział XI. Postępowanie podatkowe
1621	1. Zasady ogólne postępowania podatkowego 1734
1631	2. Strona postępowania podatkowego 1746
1652	3. Wylączenie funkcjonariusza/pracownika jednostki KAS oraz wylączenie organu podatkowego 1749
1656	4. Doreczenia i wezwania 1752
1666	5. Dowody i postępowanie dowodowe 1758
1681	6. Akty administracyjne wydawane w postępowaniu podatkowym 1774
1688	7. Środki zaskarżenia decyzji podatkowych i postanowień 1783
1694	8. Postępowanie odwoławcze 1793
1707	9. Nadzwyczajne tryby postępowania 1808
1719	10. Wygaśnięcie decyzji 1819
1725	Rozdział XII. Kontrola sądownoadministracyjna w sprawach podatkowych
1727	1. Uwagi wstępne 1821
1774	2. Postępowanie przed wojewódzkim sądem administracyjnym 1854
1838	3. Postępowanie przed Naczelnym Sądem Administracyjnym 1890 ¹³
1854	4. Nadzwyczajne tryby postępowania sądowego 1890 ³³
1861	Rozdział XIII. Odpowiedzialność karna skarbowa za przestępstwa i wykroczenia podatkowe
1863	1. Zasady ponoszenia odpowiedzialności karnej skarbowej 1891
1879	2. System środków reakcji karnej w prawie karnym skarbowym 1931
1895	3. Szczególne instytucje prawa karnego skarbowego rzutujące na odpowiedzialność karną 1965
1905	4. Przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe przeciwko obowiązkom podatkowym 1973
1945	5. Postępowanie karne w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe (podatkowe) 2026
1967	Rozdział XIV. Konkurencyjność podatkowa i biznesowa niektórych państw członkowskich UE oraz wybranych innych państw
1968	1. Wprowadzenie 2061
1973	2. Wskaźniki konkurencyjności podatkowej dla poszczególnych jurysdykcji 2068
1975	3. Warunki prowadzenia działalności gospodarczej i aspekty opodatkowania w wybranych krajach świata 2070
1992	4. Ryzyko zarzutu ze strony polskiego fiskusa co do pozornego przeniesienia działalności wyłącznie w celu uzyskania korzyści podatkowej oraz możliwość powstania obowiązku podatkowego w zakresie <i>exit tax</i> 2089
1997	Indeks rzeczowy

WPROWADZENIE

Oddajemy do rąk Państwa kolejną edycję praktycznego poradnika podatkowego w serii *Meritum*. Jest to pozycja wyjątkowa na rynku wydawniczym, a jej walory wysoko ocenili Czytelnicy poprzednich wydań (z lat 2004–2023).

W jednej, zwartej publikacji znajdziecie Państwo kompleksową, jednocześnie szczegółową informację na temat polskiego prawa podatkowego w ujęciu poradnikowym – praktycznym: od powstania zobowiązania podatkowego przez podatki dochodowe, VAT, podatek od spadków i darowizn po postępowanie podatkowe, kontrolę podatkową, sądownoadministracyjną kontrolę decyzji podatkowych czy odpowiedzialność karną skarbową.

W bieżącym wydaniu m.in. obszernie omówiony został nałożony na podatników w połowie roku 2023 ustawą zmieniającą ustawę o podatku VAT **obowiązek wystawiania faktur za pośrednictwem platformy – Krajowego Systemu e-Faktur (KSeF)**. Zaktualizowano dane pozwalające na rzetelne przedstawienie i porównanie konkurencyjności podatkowej i biznesowej niektórych państw Unii Europejskiej oraz wybranych innych państw (m.in. USA, Kanady, Chin, Hongkongu i in.). Informacje te – zamieszczone w osobnym rozdziale – pozwalają porównać otoczenie gospodarcze wpływające na opłacalność prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce i innych krajach.

Prosty i – tam, gdzie to możliwe – **pozbawiony prawniczego „żargonu”** język pozwala na skorzystanie z walorów niniejszego opracowania również nie-specjalistom. Ułatwienie – podatnikom, płatnikom i inkasentom, ale w szczególności księgowym, prawnikom i doradcom podatkowym – w codziennym właściwym stosowaniu przepisów podatkowych służą następujące elementy dzieła:

- **wyczerpujące ujęcie** omawianych zagadnień;
- układ treści umożliwiający szybkie odszukanie potrzebnej informacji przez podział na niewielkie, zwarte fragmenty;
- zamieszczone **na marginesach numery**, które wskazują ważne pojęcie wraz z jego objaśnieniem;
- **rozbudowany system wewnętrznych odesłań w tekście** umożliwiający w prosty i czytelny sposób odszukanie interesującego zagadnienia, które pojawiło się już w innym miejscu publikacji, dzięki czemu też uniknięto zbędnych powtórzeń i rozpraszających dygresji;
- wyraźnie wyodrębnione w tekście **przykłady** obrazujące stosowanie danej instytucji **prawa podatkowego w praktyce**;
- uwypuklenie najistotniejszych kwestii poprzez zaznaczenie ich ramką i hasłem *WAŻNE!*;
- liczne **schematy i tabele** pozwalające na usystematyzowanie przedstawionych informacji;
- zamieszczone do praktycznego wykorzystania **wzory umów** czy **pism procesowych**;
- wskazanie **podstawy prawnej** dla omawianego tematu, instytucji;
- na końcu większej jednostki tekstu – czytelne **podsumowanie omawianego tematu** przez podanie reprezentatywnego orzecznictwa z przytoczeniem tezy wyroku, wpływających na stosowanie przepisów przez organy podatkowe interpretacji Ministerstwa Finansów, pism organów podatkowych oraz wykażu istotnych pozycji literatury przedmiotu;
- szczegółowy i **wyczerpujący indeks rzeczowy** z odniesieniami do numerów na marginesie tekstu;
- przyjazna dla Czytelnika **szata graficzna, zakładki**;

Zobowiązania podatkowe

Dobroslawa Antonów

SPIS TREŚCI

1. Podstawa prawna i zakres zastosowania	1	C. Potrącenie	36
A. Podstawa prawna	1	D. Przeniesienie własności rzeczy lub praw majątkowych	38
B. Zakres zastosowania	2	5. Zaległość podatkowa	42
2. Zobowiązanie podatkowe – definicja i struktura	4	A. Definicja zaległości podatkowej	42
A. Definicja zobowiązania podatkowego	4	B. Odsetki za zwłokę	52
B. Struktura zobowiązania podatkowego	9	6. Ulgi w spłacie zobowiązań podatkowych	50
3. Powstawanie zobowiązań podatkowych	18	A. Istota i rodzaje ulg w spłacie zobowiązań podatkowych	50
A. Sposoby powstawania zobowiązań podatkowych	18	B. Ulgi w spłacie zobowiązań stosowane na wniosek podatnika	52
B. Zobowiązania powstające z mocy prawa	19	C. Umorzenie zaległości podatkowej z urzędu	56
C. Zobowiązania powstające z chwilą doręczenia decyzji organu podatkowego	21	D. Opłata prolongacyjna	57
D. Deklaracje podatkowe	22	7. Zaniechanie poboru podatku i zwolnienie płatników z obowiązku pobrania podatku	58
a. Definicja deklaracji	22	A. Zaniechanie poboru podatku	58
b. Składanie deklaracji za pomocą środków komunikacji elektronicznej	23	B. Zwolnienie niektórych grup płatników z obowiązku pobierania podatków lub zaliczek na podatki	59
c. Podpisywanie deklaracji	24	C. Zwolnienie płatnika z obowiązku pobrania podatku na wniosek podatnika	60
d. Korekta deklaracji	25	8. Odpowiedzialność za zobowiązania podatkowe	65
E. Oszacowanie podstawy opodatkowania	27	A. Istota i cechy odpowiedzialności za zobowiązania podatkowe	65
4. Wygasanie zobowiązań podatkowych	29	B. Odpowiedzialność podatnika	66
A. Efektywne i nieefektywne wygasanie zobowiązań podatkowych	29	a. Charakter odpowiedzialności	66
B. Zapłata podatku	30		
a. Istota zapłaty	30		
b. Sposoby i terminy zapłaty	31		
c. Kolejność zaliczenia wpłat	33		
d. Zapłata przez osobę inną niż podatnik	35		

b. Odpowiedzialność podatnika pozostającego w związku małżeńskim	67	c. Określenie nadpłaty przez podatnika we wniosku o jej zwrot	95
c. Odpowiedzialność małżonków wspólnie opodatkowujących dochody	68	D. Zaliczenie nadpłaty i zwrot nadpłaty	96
d. Odpowiedzialność podatnika a nieprawidłowości w działaniach płatnika PIT	69	E. Nadpłata zaliczek na podatek	97
C. Odpowiedzialność płatnika i inkasenta	70	F. Oprocentowanie nadpłaty	98
a. Zakres odpowiedzialności płatnika i inkasenta	70	G. Wygaśnięcie prawa do zwrotu nadpłaty	100
b. Decyzja o odpowiedzialności płatnika lub inkasenta	71	H. Zwrot podatku	101
c. Odpowiedzialność płatnika lub inkasenta a wina podatnika	72	11. Przedawnienie	102
D. Odpowiedzialność następców prawnych	74	A. Istota przedawnienia w prawie podatkowym	102
a. Następstwo prawne w prawie podatkowym	74	B. Przedawnienie prawa do wydania decyzji podatkowej	103
b. Odpowiedzialność następców osób prawnych i jednostek organizacyjnych	75	C. Przedawnienie zobowiązania podatkowego	104
c. Odpowiedzialność następców prawnych osób fizycznych	76	12. Dodatkowe zobowiązanie podatkowe	106
Odpowiedzialność spadkobierców	76	13. Informacje o schematach podatkowych (MDR – Mandatory Disclosure Rules)	109
Odpowiedzialność zapisobiercy	78	A. Podstawa prawna i uzasadnienie regulacji prawnych w przedmiocie schematów podatkowych	109
Odpowiedzialność przedsiębiorstwa w spadku	79	B. Pojęcie schematu podatkowego	111
Decyzja o odpowiedzialności następców prawnych osób fizycznych	80	C. Rodzaje schematów podatkowych	112
E. Odpowiedzialność podatkowa osób trzecich	81	D. Obowiązek przekazywania informacji o schemacie podatkowym	113
a. Istota odpowiedzialności osób trzecich	81	a. Istota obowiązku informacyjnego dotyczącego schematów podatkowych	113
b. Decyzja o odpowiedzialności osoby trzeciej	83	b. Schematy podatkowe, które nie są przedmiotem informowania	114
c. Kategorie osób trzecich i zakres ich odpowiedzialności	84	E. Podmioty zobowiązane do informowania o schemacie podatkowym	115
9. Zabezpieczenie wykonania zobowiązań podatkowych	85	a. Katalog podmiotów zobowiązanych	115
A. Istota i cel zabezpieczenia wykonania zobowiązań podatkowych	85	b. Obowiązki promotora	116
B. Zabezpieczenie wykonania zobowiązań podatkowych przed terminem płatności lub przed wydaniem decyzji	86	Obowiązki informacyjne	116
C. Zabezpieczenie na podstawie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji	87	Obowiązek wdrożenia procedury wewnętrznej	117
D. Hipoteka przymusowa	88	c. Informacje o schemacie podatkowym przekazywane Szefowi KAS przez korzystającego ...	118
E. Zastaw skarbowy	89	d. Obowiązek informacyjny wspomagającego	119
10. Nadpłata	91	F. Treść informacji o schemacie podatkowym ...	120
A. Definicja nadpłaty	91	G. Sposób przekazania informacji o schemacie ...	121
B. Dzień powstania nadpłaty	92	H. Sankcje związane z naruszeniami przepisów dotyczących schematów podatkowych	122
C. Postępowanie w celu odzyskania nadpłaty ...	93	a. Sankcje administracyjne	122
a. Określenie wysokości nadpłaty przez organ podatkowy	93	b. Sankcje wymierzone na podstawie Kodeksu karnego skarbowego	123
b. Stwierdzenie wysokości nadpłaty na wniosek podatnika	94		

Podstawa prawna: ustawa z dnia 2 kwietnia 1997 r. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.); ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (tekst jedn.: Dz. U. z 2023 r. poz. 2383 z późn. zm.); rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 czerwca 2022 r. w sprawie wynagrodzenia płatnika i inkasenta z tytułu terminowego wpłacania podatków na rzecz budżetu państwa (Dz. U. poz. 1377); rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 29 grudnia 2015 r. w sprawie wzorów pełnomocnictwa do podpisywania deklaracji oraz wzorów zawiadomień o zmianie lub odwołaniu tych pełnomocnictw (tekst jedn.: Dz. U. z 2018 r. poz. 562); rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 22 sierpnia 2005 r. w sprawie właściwości organów podatkowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2022 r. poz. 565); rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 22 sierpnia 2005 r. w sprawie naliczania odsetek za zwłokę oraz opłaty prolongacyjnej, a także zakresu informacji, które muszą być zawarte w rachunkach (tekst jedn.: Dz. U. z 2021 r. poz. 703); rozporządzenie Ministra finansów z dnia 27 stycznia 2023 r. w sprawie zaniechania poboru podatku od niektórych instytucji finansowych (Dz. U. poz. 213); rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 21 grudnia 2000 r. w sprawie zwolnienia niektórych płatników z obowiązku pobierania zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych (Dz. U. poz. 1293); rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 6 czerwca 2019 r. w sprawie sposobu przysyłania informacji o gruntach oraz deklaracji na podatek rolny za pomocą środków komunikacji elektronicznej (Dz. U. poz. 1153); rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 6 czerwca 2019 r. w sprawie sposobu przysyłania informacji o lasach oraz deklaracji na podatek leśny za pomocą środków komunikacji elektronicznej (Dz. U. poz. 1154); rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 18 czerwca 2019 r. w sprawie sposobu przysyłania informacji o nieruchomościach i obiektach budowlanych oraz deklaracji na podatek od nieruchomości za pomocą środków komunikacji elektronicznej (Dz. U. poz. 1185); rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 14 grudnia 2015 r. w sprawie deklaracji na podatek od środków transportowych składanych za pomocą środków komunikacji elektronicznej (tekst jedn.: Dz. U. z 2017 r. poz. 1353); rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 26 października 2022 r. w sprawie rodzajów podatków, opłat lub niepodatkowych należności budżetowych, których wpłata jest realizowana przy użyciu mikrorachunku podatkowego (Dz. U. poz. 2272); rozporządzenie ministra finansów z dnia 22 sierpnia 2005 r. w sprawie naliczania odsetek za zwłokę oraz opłaty prolongacyjnej, a także zakresu informacji, które muszą być zawarte w rachunkach (tekst jedn.: Dz. U. z 2021 r. poz. 703).

1. Podstawa prawna i zakres zastosowania

A. Podstawa prawna

Problematyka zobowiązań podatkowych uregulowana jest w **dziale III** („Zobowiązania podatkowe”) ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (tekst jedn.: Dz. U. z 2023 r. poz. 2383 z późn. zm.) (dalej: o.p.). W dziale tym wyodrębniono 19 rozdziałów, które odpowiadają kolejnym zagadnieniom merytorycznym mieszczącym się w obszarze problematyki zobowiązań podatkowych. Są to zagadnienia związane w głównej mierze z powstawaniem zobowiązań podatkowych i ich wygasaniem, a także z zabezpieczeniem i odpowiedzialnością za nie.

Prawidłowe stosowanie przepisów ustawy – Ordynacja podatkowa z zakresu zobowiązań podatkowych wymaga **wykładni systemowej przepisów działu III o.p. w kontekście całości tej ustawy**, w tym zwłaszcza kluczowe znaczenie mają **Przepisy ogólne** zawarte w dziale I o.p. Zasadnicze znaczenie mają zawarte tam definicje, w tym przede wszystkim definicja zobowiązania podatkowego.

Zobowiązania podatkowe stanowią podstawowy przedmiot regulacji Ordynacji podatkowej (art. 1 pkt 1 o.p.). O znaczeniu przepisów z zakresu zobowiązań podatkowych decyduje więc miejsce Ordynacji podatkowej w polskim systemie prawa podatkowego. Ustawa stanowi tzw. **ogólne prawo podatkowe**. Ogólne prawo podatkowe jest to materia z zakresu opodatkowania, która może być jednolicie uregulowana dla wszystkich podatków. Są to przede wszystkim regulacje dotyczące zobowiązań podatkowych, a także postępowania podatkowego [R. Mastalski, *Prawo podatkowe*, Warszawa 2021, s. 33]. Regulacje w przedmiocie zobowiązań

podatkowych mają więc zasadnicze znaczenie dla funkcjonowania systemu podatkowego. Ponadto **mają one powszechny zakres zastosowania w odniesieniu do wszystkich podatków tworzących ten system.**

WAŻNE! Przepisy ustawy – Ordynacja podatkowa z zakresu zobowiązań podatkowych mają zastosowanie do wszystkich podatków w polskim systemie podatkowym.

PRZYKŁAD: „Ustawa z dnia 6 grudnia 2008 r. o podatku akcyzowym (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 43), co prawda nie zawiera przepisu wskazującego, iż do postępowań w sprawach wynikających z przepisów tej ustawy stosuje się przepisy ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 201), jednak konieczność zastosowania przepisów cyt. ustawy wynika z jej z art. 2 § 1. Stosownie bowiem do treści tego artykułu, ordynacje podatkową stosuje się do podatków, opłat i niepodatkowych należności budżetu państwa. Pojęcie podatku jest natomiast zdefiniowane w art. 6 cyt. wyżej ustawy. W konsekwencji nie powinno budzić wątpliwości, iż w zakresie opodatkowania podatkiem akcyzowym, mają zastosowanie postanowienia ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 201)” (wyrok NSA z dnia 7 kwietnia 2017 r., I GSK 827/15, Legalis).

B. Zakres zastosowania

2 Koncepcja zakresu zastosowania ustawy – Ordynacja podatkowa jest szersza – tj. nie ogranicza się jedynie do podatków. Całość przepisów ustawy – Ordynacja podatkowa, w tym **przepisy z zakresu zobowiązań podatkowych stosuje się również do innych świadczeń publicznoprawnych wymienionych w art. 2 o.p.** Ponadto istnieje grupa takich świadczeń, do których **zastosowanie w ograniczonym zakresie mają wyłącznie przepisy działu III o.p.**, tj. dotyczące zobowiązań podatkowych. Są to świadczenia, do których ustalenia lub określenia uprawnione są organy inne niż organy podatkowe, wówczas organom tym przysługują jedynie uprawnienia organów podatkowych.

3

Przepisy ustawy – Ordynacja podatkowa (całość ustawy) stosuje się do:	Wyłącznie przepisy działu III ustawy – Ordynacja podatkowa stosuje się do:
1) podatków, 2) opłat, 3) niepodatkowych należności budżetu państwa oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego, do których ustalenia lub określenia uprawnione są organy podatkowe, 4) opłaty skarbowej, 5) opłat, o których mowa w przepisach o podatkach i opłatach lokalnych, 6) spraw z zakresu prawa podatkowego innych niż wymienione, należących do właściwości organów podatkowych.	1) opłat, do których ustalenia lub określenia uprawnione są organy inne niż organy podatkowe*, ** * dział III o.p. ma zastosowanie, jeżeli odrębne przepisy nie stanowią inaczej ** organom tym (tj. innym niż organy podatkowe) przysługują uprawnienia organów podatkowych.

Źródło: opracowanie własne.

WAŻNE! Przepisów ustawy – Ordynacja podatkowa, a więc również przepisów działu III (Zobowiązania) nie stosuje się do świadczeń pieniężnych wynikających ze stosunków cywilnoprawnych (art. 2 § 4 o.p.).

PRZYKŁAD: „Należności z tytułu abonamentu RTV mają charakter publicznoprawny a nie cywilnoprawny, bowiem obowiązek ich uiszczenia wynika z ustawy, a nie ma charakteru umownego, zatem podlegają egzekucji administracyjnej, przewidzianej dla należności pieniężnych. Tak więc na podstawie art. 2 § 2 o.p., do przedawnienia opłat abonamentowych stosować należy art. 70 § 1 o.p. (...)” (wyrok NSA z dnia 27 maja 2020 r., I GSK 1668/19, LEX nr 3007500).

PRZYKŁAD: „Odpowiednie stosowanie przepisów działu III O.p. do opłaty dodatkowej za nieuiszczenie opłaty w strefie płatnego parkowania, a które może przybierać postać stosowania wprost w całości, stosowania z modyfikacjami lub odmowy ich stosowania, nie daje podstaw z uwagi na treść art. 2 § 2 O.p. do odmowy ich stosowania w ogóle nawet w przypadku uznania, że przepisy działu III O.p. do niepodatkowych należności budżetowych stosuje się tylko odpowiednio, a nie wprost” (wyrok NSA z dnia 29 września 2019 r., I GSK 511/19, LEX nr 2723055).

WAŻNE! Z art. 2 o.p. nie wynika, by przepisy tej ustawy podatkowej znajdowały zastosowanie do cel. Zwraca uwagę wielowiekowa tradycja odrębności tej dziedziny prawa daninowego, która odnosi się do cel stanowiących instrument realizacji wyodrębnionych celów działalności Państwa (wyrok NSA z dnia 20 października 2009 r., I GSK 386/09, LEX nr 570929).

Orzecznictwo:

- wyrok NSA z dnia 27 maja 2020 r., I GSK 1668/19, LEX nr 3007500 („Należności z tytułu abonamentu RTV mają charakter publicznoprawny a nie cywilnoprawny, bowiem obowiązek ich uiszczenia wynika z ustawy, a nie ma charakteru umownego, zatem podlegają egzekucji administracyjnej, przewidzianej dla należności pieniężnych. Tak więc na podstawie art. 2 § 2 o.p., do przedawnienia opłat abonamentowych stosować należy art. 70 § 1 o.p., zgodnie z którym zobowiązanie podatkowe przedawnia się z upływem 5 lat, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym upłynął termin płatności”);
- wyrok NSA z dnia 25 września 2019 r., I GSK 511/19, LEX nr 2723055 („Odpowiednie stosowanie przepisów działu III o.p. do opłaty dodatkowej za nieuiszczenie opłaty w strefie płatnego parkowania, a które może przybierać postać stosowania wprost w całości, stosowania z modyfikacjami lub odmowy ich stosowania, nie daje podstaw z uwagi na treść art. 2 § 2 o.p. do odmowy ich stosowania w ogóle nawet w przypadku uznania, że przepisy działu III o.p. do niepodatkowych należności budżetowych stosuje się tylko odpowiednio, a nie wprost”);
- wyrok NSA z dnia 7 kwietnia 2017 r., I GSK 827/15, Legalis („Ustawa z dnia 6 grudnia 2008 r. o podatku akcyzowym (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 43), co prawda nie zawiera przepisu wskazującego, iż do postępowań w sprawach wynikających z przepisów tej ustawy stosuje się przepisy ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 201), jednak konieczność zastosowania przepisów cyt. ustawy wynika z jej z art. 2 § 1. Stosownie bowiem do treści tego artykułu, ordynację podatkową stosuje się do podatków, opłat i niepodatkowych należności budżetu państwa. Pojęcie podatku jest natomiast zdefiniowane w art. 6 cyt. wyżej ustawy. W konsekwencji nie powinno budzić wątpliwości, iż w zakresie opodatkowania podatkiem akcyzowym, mają zastosowanie postanowienia ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 201)”);
- wyrok NSA z dnia 20 października 2009 r., I GSK 386/09, LEX nr 570929 („Z art. 2 § 1 i § 2 Ordynacji podatkowej nie wynika, by przepisy tej ustawy podatkowej znajdowały zastosowanie do cel. Zwraca uwagę wielowiekowa tradycja odrębności tej dziedziny prawa daninowego, która odnosi się do cel stanowiących instrument realizacji wyodrębnionych celów działalności Państwa”).

Literatura: R. Mastalski, *Prawo podatkowe*, Warszawa 2021.

2. Zobowiązanie podatkowe – definicja i struktura

A. Definicja zobowiązania podatkowego

- 4 Zobowiązanie podatkowe zostało zdefiniowane w art. 5 o.p. Jest to podstawowe pojęcie z zakresu ogólnego prawa podatkowego. Ważne jest więc, że ustawodawca zdecydował się na normatywną definicję klasyczną. Zgodnie z art. 5 o.p. **zobowiązaniem podatkowym jest** wynikające z obowiązku podatkowego zobowiązanie podatnika do zapłacenia na rzecz Skarbu Państwa, województwa, powiatu albo gminy podatku w wysokości, w terminie oraz w miejscu określonych w przepisach prawa podatkowego.

Definicja zobowiązania podatkowego odwołuje się do kolejnych dwóch kluczowych dla prawa podatkowego pojęć, a mianowicie do pojęcia **obowiązku podatkowego** i **podatku**. Oba pojęcia zostały zdefiniowane odpowiednio w art. 4 i 6 o.p. Ponadto w definicji zobowiązania podatkowego ustawodawca odwołuje się również do pojęcia **przepisów prawa podatkowego**. To pojęcia znalazło się zaś w słowniczku ustawowym Ordynacji podatkowej (art. 3 pkt 2 o.p.), a zatem zostało ono zdefiniowane jedynie na potrzeby tej ustawy.

- 5 Zgodnie z art. 6 o.p. **podatkim jest** publicznoprawne, nieodpłatne, przymusowe oraz bezzwrotne świadczenie pieniężne na rzecz Skarbu Państwa, województwa, powiatu lub gminy, wynikające z ustawy podatkowej. Pamiętaj, że zgodnie z art. 3 pkt 3 o.p., **ilekroć w Ordynacji podatkowej mowa jest o podatkach, rozumieć przez to należy również:**

- 1) zaliczki na podatki,
- 2) raty podatków, jeżeli przepisy prawa podatkowego przewidują płatność podatku w ratach,
- 3) opłaty oraz
- 4) niepodatkowe należności budżetowe.

- 6 Ustawodawca **pojęcie przepisów prawa podatkowego** zdefiniował jedynie na potrzeby Ordynacji podatkowej. W art. 3 pkt 2 o.p. przyjęto, że ilekroć w Ordynacji podatkowej jest mowa o **przepisach prawa podatkowego**, rozumie się przez to:

- 1) przepisy ustaw podatkowych,
- 2) postanowienia ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską umów o unikaniu podwójnego opodatkowania oraz ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską innych umów międzynarodowych dotyczących problematyki podatkowej, a także
- 3) przepisy aktów wykonawczych wydanych na podstawie ustaw podatkowych.

- 7 Dla definicji zobowiązania podatkowego **kluczowe znaczenie mają relacje pojęć obowiązek podatkowy i zobowiązanie podatkowe**. Przepisy Ordynacji podatkowej przesądzają, że jeżeli nie powstał obowiązek podatkowy, to również nie może powstać zobowiązanie podatkowe. W orzecznictwie przyjmuje się w związku z tym, że powstanie zobowiązania podatkowego na mocy art. 5 o.p. uzależnione jest od wcześniejszego zaistnienia obowiązku podatkowego. Oznacza to, że stosowanie przepisów podatkowego prawa materialnego z daty powstania zobowiązania podatkowego wskutek wydania przez organ podatkowy decyzji ustalającej wysokość tego zobowiązania na podstawie art. 21 § 1 pkt 2 o.p. nie ma uzasadnienia normatywnego (tak wyrok NSA z dnia 16 listopada 2010 r., II FSK 1158/09, LEX nr 787167).

WAŻNE! Jeśli nie istnieje obowiązek podatkowy, to również nie powstanie zobowiązanie podatkowe.

PRZYKŁAD: „Na podstawie art. 71 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 2094) podatnikiem podatku od gier jest osoba fizyczna, osoba prawna oraz jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej, która prowadzi działalność w zakresie gier hazardowych na podstawie udzielonego zezwolenia, z wyłączeniem loterii promocyjnych, podmiot zarządzający gry objęte monopolem państwa oraz uczestnik turnieju gry pokera. Jeśli dany podmiot nie posiada koncesji lub zezwolenia, wówczas niweczy to możliwość powstania obowiązku podatkowego i powstanie zobowiązania podatkowego. W takim przypadku nie powstaje obowiązek podatkowy i wystąpi w ogóle podatek od gier” (wyrok NSA z dnia 20 maja 2021 r., II GSK 1168/20, Legalis).

W świetle definicji, zobowiązanie podatkowe wynika z obowiązku podatkowego. Zgodnie z art. 4 o.p. **obowiązkiem podatkowym** jest wynikająca z ustaw podatkowych nieskonkretyzowana powinność przymusowego świadczenia pieniężnego w związku z zaistnieniem zdarzenia określonego w tych ustawach. Pojęcie to zaś odwołuje się do pojęcia **ustawy podatkowej**. Zostało ono również, podobnie jak pojęcie przepisów prawa podatkowego, zdefiniowane w słowniczku ustawowym Ordynacji (art. 3 pkt 1 o.p.) na potrzeby tej ustawy. I tak, ilekroć w Ordynacji podatkowej jest mowa o **ustawach podatkowych**, rozumie się przez to ustawy dotyczące:

- 1) podatków,
 - 2) opłat oraz
 - 3) niepodatkowych należności budżetowych
- określające:
- a) podmiot,
 - b) przedmiot opodatkowania,
 - c) powstanie obowiązku podatkowego,
 - d) podstawę opodatkowania,
 - e) stawki podatkowe oraz
 - f) regulujące prawa i obowiązki organów podatkowych, podatników, płatników i inkasentów, a także ich następców prawnych oraz osób trzecich.

WAŻNE! „Żadne postanowienia umowne nie mogą modyfikować zawartych w ustawach podatkowych regulacji dotyczących m.in. podmiotu, przedmiotu, podstawy opodatkowania. Zobowiązanie podatkowe ma charakter publicznoprawny, a nie cywilnoprawny i dlatego obowiązku podatkowego jak i zakresu opodatkowania nie można wyprowadzać z postanowień umowy cywilnoprawnej” (wyrok NSA z dnia 26 lipca 2019 r., II FSK 3017/17, LEX nr 2752110).

Wykładnia językowa i systemowa przepisów definiujących wymienione pojęcia kreuje następującą sekwencję zdarzeń. Początek (źródło) obowiązku poniesienia daniny publicznej zgodnie z art. 84 i 217 ustawy z dnia 2 kwietnia 1997 r. – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 78, poz. 483) (dalej: Konstytucja RP) stanowi ustawa. Jest to ustawa podatkowa, a więc ustawa określająca elementy konstrukcji prawnej podatku oraz okoliczności powstania obowiązku podatkowego. Z ustawy podatkowej wynika więc **podatkowopravny stan faktyczny**. Wówczas gdy taki – opisany w ustawie podatkowej – podatkowopravny stan faktyczny zrealizuje się (zaistnieje) w rzeczywistości (tj. zdarzenia opisane w ustawie zaistnieją) **powstanie obowiązek podatkowy**. Obowiązek ten ma charakter abstrakcyjny i nieskonkretyzowany. Utożsamiać go należy z abstrakcyjną powinnością przymusowego świadczenia pieniężnego, tj. potencjalnej powinności zapłaty podatku. Jego nieskonkretyzowanie wynika z: braku pewności co do tego, czy faktycznie powstanie obowiązek zapłaty podatku, w jakiej wysokości, gdzie i kiedy. Konkretyzacja w tym zakresie następuje dopiero w związku z **przekształceniem obowiązku podatkowego w zobowiązanie podatkowe**. Zobowiązanie jest już konkretnym zobowiązaniem do zapłacenia znanej kwoty podatku na rzecz Skarbu Państwa, województwa, powiatu albo gminy, w terminach i miejscu określonych w przepisach prawa podatkowego.

Podatek dochodowy od osób fizycznych

Aleksander Kazmierski, Jarosław Wiśniewski

SPIS TREŚCI

1. Zasady ogólne	124	Definicja pojęcia „przychody”	156
A. Uwagi wprowadzające	124	c. Koszty uzyskania przychodów	162
B. Podatnicy podatku dochodowego od osób fizycznych	125	d. Strata	169
C. Nieograniczony i ograniczony obowiązek podatkowy	128	l. Podstawa opodatkowania (podstawa obliczenia podatku)	176
a. Nieograniczony obowiązek podatkowy	129	a. Zasady ustalania podstawy obliczenia podatku	176
b. Ograniczony obowiązek podatkowy	132	b. Odliczenia od dochodu stanowiącego podstawę opodatkowania	177
c. Umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania ...	134	Składki na ubezpieczenia społeczne	177
D. Opodatkowanie małoletnich	135	Składki na ubezpieczenie zdrowotne	180 ¹
E. Wspólne opodatkowanie małżonków	136	Ulga dla pracowników, tj. ulga dla klasy średniej (zlikwidowana przez Polski Ład 2.0 z dniem 1 lipca 2022 r.)	180 ²
a. Warunki korzystania ze wspólnego opodatkowania małżonków	136	Wpłaty na indywidualne konto zabezpieczenia emerytalnego	180 ⁴
b. Sposób obliczenia podatku	137	Ulga z tytułu przynależności do związków zawodowych	180 ⁵
c. Niższe zaliczki na podatek	138	Zwrot nienależnie pobranych świadczeń	181
F. Opodatkowanie osób samotnie wychowujących dzieci	139	Ulga rehabilitacyjna	182
a. Rozliczenie podatkowe z dzieckiem samotnych rodziców i uchylenie odpowiednich regulacji przez Polski Ład 1.0	139	Ulga na internet	189
b. Przywrócenie przez Polski Ład 2.0 preferencyjnego opodatkowania osób samotnie wychowujących dzieci	139 ¹	Ulga z tytułu darowizn	192
G. Opodatkowanie przedsiębiorstwa w spadku	139 ²	Darowizna na cele krwiodawstwa	200
H. Przedmiot podatku	140	Darowizny na działalność charytatywno-opiekuńczą kościołów	201
a. Dochód jako przedmiot opodatkowania	140	Ulga oświatowa	203 ¹
Uwagi ogólne	140	Ulga odsetkowa	204
Kategorie dochodów (przychodów) niepodlegających opodatkowaniu	142	Ulga z tytułu wydatków na nabycie nowych technologii (obowiązująca do 31 grudnia 2015 r.) ...	214
Dochody (przychody) opodatkowane w sposób zryczałtowany oraz dochody opodatkowane liniową stawką podatku	153	Aktualnie obowiązująca ulga na działalność badawczo-rozwojową	219 ¹
Dochody o charakterze szczególnym	154	Wydatki na termomodernizację	219 ²
b. Przychody	155	Ulga na zle długie	219 ³
Źródła przychodów	155	Ulga na zabytki	219 ⁵
		Ulga na powrót do Polski	219 ⁷
		Ulga na czworo i więcej dzieci	219 ⁸

1. Zasady ogólne

A. Uwagi wprowadzające

Opodatkowanie dochodu (przychodu) polskich podatników – osób fizycznych zasadniczo uregulowane zostało w dwóch podstawowych aktach prawnych:

124

- 1) ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz
- 2) ustawie o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne.

Przepisy pierwszej z nich stanowią podstawową formę opodatkowania tym podatkiem. Natomiast przepisy drugiej ustawy wprowadzają uproszczone, zryczałtowane formy opodatkowania przychodów osób fizycznych:

- ryczałt od przychodów ewidencjonowanych (zob. nr 366 i n.),
- kartę podatkową (zob. nr 389 i n.) oraz

WAŻNE! Zgodnie z ustawą nowelizującą, tzw. Polskim Ładem, poczynając od dnia 1 stycznia 2022 r., tę formę opodatkowania mogli wybrać jedynie kontynuujący działalność, która bezpośrednio przed tą datą była również opodatkowana na podstawie karty podatkowej. Zgodnie z aktualnym stanowiskiem resortu finansów prawo do kontynuacji tej formy opodatkowania przysługuje takim podatnikom również w 2024 roku.

- zryczałtowany podatek dochodowy od osób duchownych (zob. nr 507).

WAŻNE! Zgodnie z art. 3 u.z.p.d. przychodów opodatkowanych w formach zryczałtowanych nie łączy się z dochodami (przychodami) uregulowanymi ustawą o podatku dochodowym od osób fizycznych.

WAŻNE! Skorzystanie z uproszczonych form opodatkowania uzależnione jest od spełnienia wielu ustawowych wymogów i dotyczy tylko niektórych kategorii przychodów.

B. Podatnicy podatku dochodowego od osób fizycznych

Zgodnie z art. 1 u.p.d.o.f. ustawa reguluje opodatkowanie podatkiem dochodowym dochodów osób fizycznych oraz daninę solidarnościową. Jednak jej przepisy – w zakresie obowiązków płatników (zob. nr 272) – mają także pośrednie zastosowanie do podmiotów objętych regulacjami u.p.d.o.p.

125

WAŻNE! Rok podatkowy w podatku dochodowym od osób fizycznych jest rokiem kalendarzowym.

Status osoby fizycznej uzyskuje się z chwilą urodzenia. Wraz ze śmiercią ustaje byt osoby fizycznej, nie oznacza to jednak, że tym samym wygasają jej prawa i obowiązki w tym podatku. Kwestie „sukcesji podatkowej” osób fizycznych regulują przepisy art. 97–106 o.p.

PRZYKŁAD: Jan Kowalski złożył rozliczenie podatkowe za rok 2023, z którego wynikała nadpłata w wysokości 720 zł. Jednak przed otrzymaniem tej kwoty zmarł. Nadpłata ta podlega dziedziczeniu i przysługuje jego spadkobiercom.

126 Podatnikami podatku dochodowego od osób fizycznych są również wspólnicy spółek niemających osobowości prawnej – czyli spółek cywilnych (art. 869 k.c.) oraz spółek osobowych prawa handlowego: jawnych (art. 22–85 k.s.h.), partnerskich (art. 86–101 k.s.h.), komandytowych (art. 102–124 k.s.h.) i komandytowo-akcyjnych (art. 125–150 k.s.h.).

WAŻNE! Co do zasady opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych podlegają tylko wspólnicy takich spółek. Jednakże w przypadku spółek komandytowo-akcyjnych, spółek komandytowych oraz części spółek jawnych opodatkowanie ma charakter dwustopniowy – na poziomie spółki – podatkiem dochodowym od osób prawnych, a następnie na poziomie wspólników – podatkiem dochodowym od osób fizycznych, o czym mowa poniżej.

WAŻNE! Poczynając od 1 stycznia 2014 r., zgodnie ze zmianami wprowadzonymi do przepisów ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych – przez ustawę z dnia 8 listopada 2013 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz ustawy o podatku tonazowym – spółka komandytowo-akcyjna stała się podatnikiem podatku dochodowego od osób prawnych (art. 1 ust. 3 pkt 1 u.p.d.o.p.). Tym samym obecnie spółka ta jest opodatkowana na dwóch poziomach:

- na poziomie spółki komandytowo-akcyjnej – podatkiem dochodowym od osób prawnych opodatkowany jest zysk wypracowany przez taką spółkę (spółka komandytowo-akcyjna od 1 stycznia 2014 r. uzyskała bowiem osobowość podatkowo-prawną), a następnie
- na poziomie wspólników: akcjonariusz i komplementariusz są opodatkowani (zryczałtowanym podatkiem od osób fizycznych z zastosowaniem stawki 19%) od faktycznie uzyskanego przez nich dochodu z uczestnictwa w zyskach takiej spółki, czyli – w przypadku akcjonariusza – z tytułu otrzymanej lub postawionej przez taką spółkę do jego dyspozycji dywidendy (co stanowi przychód z kapitałów pieniężnych określony w art. 17 ust. 1 pkt 4 w związku z art. 5a pkt 31 u.p.d.o.f.).

WAŻNE! Takie dwustopniowe opodatkowanie dotyczy obecnie również **niektórych spółek jawnych**. Mianowicie, od dnia 1 stycznia 2021 r. – zgodnie z art. 1 ust. 3 u.p.d.o.p. – przepisy ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, co do zasady, mają zastosowanie również do spółek jawnych mających siedzibę lub zarząd na terytorium Polski, jeżeli wspólnikami spółki jawnej nie są wyłącznie osoby fizyczne oraz spółka jawna nie złożyła: 1) przed rozpoczęciem roku obrotowego informacji, według ustalonego wzoru, o podatnikach podatku dochodowego od osób fizycznych oraz podatku dochodowego od osób prawnych, posiadających, bezpośrednio lub za pośrednictwem podmiotów niebędących podatnikami podatku dochodowego, prawa do udziału w zysku tej spółki, o którym mowa odpowiednio w art. 5 ust. 1, albo o którym mowa w art. 8 ust. 1 u.p.d.o.f. lub 2) aktualizacji informacji, o której mowa w pkt 1, w terminie 14 dni, licząc od dnia zaistnienia zmian w składzie podatników,

- do naczelnika urzędu skarbowego właściwego ze względu na siedzibę spółki jawnej oraz naczelnika urzędu skarbowego właściwego dla każdego podatnika osiągającego dochody z takiej spółki.

Opodatkowanie spółek jawnych ma ograniczony charakter w tym sensie, że podatnikiem podatku dochodowego od osób prawnych **nie są** spółki jawne, których wspólnikami są wyłącznie osoby fizyczne.

Podobnie – również od dnia 1 stycznia 2021 r. – **spółki komandytowe** zostały objęte **podwójnym opodatkowaniem**. Oznacza to zatem, że najpierw spółka komandytowa uiszcza od swoich dochodów podatek dochodowy od osób prawnych, a następnie podatek dochodowy płacą wspólnicy – proporcjonalnie do ich udziału

w zyskach tej spółki. Jeśli komplementariuszem spółki komandytowej jest osoba fizyczna (art. 30a ust. 6a–6e u.p.d.o.f.), przychód z tytułu udziału w spółce komandytowej kwalifikowany jest jako przychód z kapitałów pieniężnych, który ujęty jest w art. 10 ust. 1 pkt 7, jak również w art. 17 ust. 1 pkt 4 w związku z art. 5a pkt 31 u.p.d.o.f. (zob. nr 546–555).

Przepisy u.p.d.o.f. wprowadzają pewne zróżnicowanie w opodatkowaniu osób fizycznych ze względu na ich: 127

- 1) miejsce zamieszkania (zob. nr 129);
- 2) wiek (zob. nr 135);
- 3) stan cywilny i rodzinny (zob. nr 136 i n.);
- 4) rodzaj uzyskanego dochodu (przychodu).

Ustawodawca wprowadził – z mocą od dnia 25 listopada 2018 r. – kolejną kategorię podatnika podatku dochodowego od osób fizycznych, to jest: 127¹

– przedsiębiorstwo w spadku.

Przepis art. 1a u.p.d.o.f. został dodany ustawą z dnia 5 lipca 2018 r. o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw (tekst jedn.: Dz. U. z 2021 r. poz. 170).

W art. 1a ust. 2 u.p.d.o.f. stanowi się, że przedsiębiorstwo w spadku, stanowiące jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, jest podatnikiem z tytułu dochodów osiągniętych w okresie od otwarcia spadku do dnia wygaśnięcia:

- zarządu sukcesyjnego albo
- uprawnienia do powołania zarządcy sukcesyjnego, jeżeli zarząd sukcesyjny nie został ustanowiony i dokonano zgłoszenia, o którym mowa w art. 12 ust. 1c ustawy z dnia 13 października 1995 r. o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników (tekst jedn.: Dz. U. z 2022 r. poz. 2500 z późn. zm.).

Natomiast w przypadku śmierci osoby fizycznej będącej współnikiem spółki cywilnej, jeżeli ustanowiono zarząd sukcesyjny, podatnikiem z tytułu udziału w tej spółce w okresie od otwarcia spadku do dnia wygaśnięcia zarządu sukcesyjnego jest przedsiębiorstwo w spadku. Jest ono przy tym traktowane tak jak wspólnik spółki cywilnej.

C. Nieograniczony i ograniczony obowiązek podatkowy

Podstawa prawna: art. 3, 4a u.p.d.o.f.; art. 26–27 k.c.

Obowiązek podatkowy – zgodnie z art. 4 o.p. – to wynikająca z ustaw podatkowych nieskonkretyzowana powinność przymusowego świadczenia pieniężnego (czyli podatku) w związku z zaistnieniem zdarzenia określonego w tych ustawach. 128

WAŻNE! Jeżeli w myśl przepisów u.p.d.o.f. na danej osobie nie będzie ciążył obowiązek podatkowy, to taka osoba nie będzie zobowiązana do zapłaty podatku dochodowego od osób fizycznych.

Rozróżnienie między ograniczonym i nieograniczonym obowiązkiem podatkowym ma istotne znaczenie dla opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych.

WAŻNE! Podmioty podlegające nieograniczonemu obowiązkowi podatkowemu płacą podatek dochodowy od całości swoich dochodów bez względu na miejsce położenia źródeł przychodów. Natomiast podmioty podlegające ograniczonemu obowiązkowi podatkowemu zasadniczo płacą podatek dochodowy tylko od dochodów uzyskanych na terytorium Polski.

9 788383 583761 W22P01

ISBN 978-83-8358-376-1

9 788383 583761

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA: +48 801 044 545

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

Kup e-book i czytaj
w aplikacji Smarteca

